

תוכן עניינים

2.....	מבוא.....
3.....	פרק 1 - סקירה ספרותית.....
8.....	פרק 2 - השפעות ההימורים בספורט - יתרונות וחסרונות.....
12.....	פרק 3 - התפתחות ההימורים בספורט בישראל.....
18.....	פרק 4 - הקשר בין הימורים בספורט ומכירות משחקים בישראל ובעולם.....
24.....	פרק 5 - דיון, סיכום ומסקנות.....
27.....	ביבליוגרפיה.....

מבוא

תופעת ההימורים בספורט הינה וותיקה כמו הספורט עצמו, וניתן לזהות מאפייני הימורים בענפי ספורט שונים עוד מתקופת רומא העתיקה. לאורך השנים הימורים במסגרת ענפי ספורט שונים כמו כדורגל, מרוצי סוסים, אגרוף, כדורסל ועוד, התרחשו במדינות רבות, כמו בארה"ב, אירופה אסיה ואזורים נוספים. למרות כי הימורים בספורט נחשב לתופעה היסטורית נפוצה, תופעה זו דוכאה במידה רבה בראשית המאה ה-20, אך התפתחה בשנית, או לפחות נתפסה בסלחנות משהו, משנות ה-60 של המאה ה-20. ההסברים לסלחנות והנכונות לקבל הימורים בספורט הינם מגוונים החל מתהליכי ליברליזציה שהתקיימו בעולם בעשורים האחרונים של המאה ה-20 ועד להון הרב המצוי בהימורים ואלה יכולים לשרת בעלי אינטרסים רבים, החל מהמדינה, אנשי עסקים, ואף איגודי ספורט (Forrest, & Simmons, 2003).

ההימורים בספורט נתפסים במידה רבה כסוג של הנאה ובידור כחלק בלתי נפרד מהספורט עצמו, כאשר הציבור משלב צפייה בתחרות הספורט והן את הציפיה להרוויח כסף מניצחון קבוצה. תהליך זה הופך את ענף הספורט לרווי התרגשויות, לעיתים אחוזים מן ההימורים מופנים לקבוצות הספורט, והם עוזרים לממן מקומות התקהלות ציבוריים. מאידך, הימורים בלתי נשלטים וכפייתיים מוכרים כבעיה בריאותית הפוגעת במהמר, משפחתו וסביבתו, והימורים בספורט יכולים לפתח התנהגויות של מהמר כפייתי כמו תלות בהימורים, פגיעה ברווחה הנפשית, פגיעה במשפחה וחברים, איבוד חסכונות וממון, ואף תחושות דיכאון, כעס וחרדה (Arthur, Williams, & Belanger, 2014). ייתר על כן, הימורים בספורט עשוי לשלב מעורבות של ארגוני פשיעה העוסקים בהטיה של משחקים ופגיעה בטוהר והוגנות הספורט (Hill, 2010).

חרף האתגרים האמורים, הימורים בספורט קיימים גם בישראל עוד משנות ה-60 תחת שני זכיינים מרכזיים מטעם המדינה – ספורט-טוטו ומפעל הפיס (מפעל הפיס איננו מתרכז בהימורים בספורט אך כן תורם לענפי הספורט משאבים). סוכנים אלה נועדו בכדי להתמודד עם הימורים לא חוקיים ולאפשר למדינה לשלוט במידה מסוימת בענף ההימורים; אך לצד זה סוכנויות ההימורים האמורות הפכו למלווה עממי וגיוס הון לטובת שירותים חברתיים שונים הכוללים בין היתר תמיכה בספורטאים, הקמת מתקני ספורט וחברה, והפניית הון למשימות ציבוריות אחרות כמו מלגות, מועדוני נוער וקשישים, ועוד. כלומר על-פניו שילוב ההימורים וספורט בישראל הוביל לתופעות חיוביות ולהפניית הון ציבורי לטובת רווחת הציבור (לוי, 2006).

אולם גם ישראל איננה שונה ממדינות אחרות בעולם, ועולה הטענה כי במסגרת ההימורים בספורט ישנה מעורבות של ארגוני פשיעה שמבקשים להטות תוצאות משחקים לטובת רווחי הימורים, אלפי מהמרים בתחרויות טוטו (ובהימורים בכלל) מאבדים את הונם, הם סובלים מדיכאונות, כעס, חרדות ופגיעה ברווחתם, אולם סוכני הספורט כמו הטוטו ומפעל הפיס ממשיכים לגרוף מיליארדי ש"ח בכל שנה על חשבון הציבור (וורגן, 2009). מצד שני הטיות משחקים עשויות להתקיים גם ללא נוכחות מערכת ההימורים החוקית במדינה; ולצד זה ישנם גורמים נוספים המשפיעים על ייתכנות הטיות המשחקים כדוגמת מידת השחיתות במדינה, הימצאותה של מערכת אכיפה אפקטיבית בתחומי הספורט, מערכת נצלנית של יחסי שחקנים ומנהלי קבוצות, פקידות מושחתת, והן מערכות תרבותיות ונורמות קהילתיות שנויות במחלוקת (Hill, 2010).

שאלת המחקר: האם קיים קשר בין הימורים בספורט לבין מכירות או הטיות של משחקים?

מטרת המחקר: המחקר נועד לבחון את האופן שבו הימורים במסגרת תחרויות ספורט משפיעים אם בכלל על הטיית משחקים ופגיעה בטוהר הספורט וחווית המשחקים. המחקר יאפשר לבחון את ההיבטים החיוביים והשליליים של ההימורים בספורט כדוגמת תמיכה וקידום הספורט (תמיכה בספורטאים והקמת מתקנים) לצד בעיות שליליות כדוגמת הטיית משחקים ופגיעה בטוהר הספורט. לצורך כך, יבוצע מחקר עיוני המבוסס על מקורות ראשוניים – דוחות וחוקים, לצד מקורות אקדמיים שיעזרו לבחון את התפתחות ההימורים בספורט בעולם ובישראל, את היקף ההימורים בספורט ואת ההשפעות החיוביות והשליליות של ההימורים על הספורט בדגש על ייתכנות הטיית המשחקים.

פרק 1 - סקירה ספרותית

מטרת הפרק היא להציג סקירה ספרותית תיאורטית אודות המושגים – ספורט, הימורים, הימורים בספורט והטיית משחקים. מושגים אלה יאפשרו לקורא להבין את מושגי היסוד בעבודה זו ולהבין את השפעתם על תופעת ההימורים בספורט. **המושג ספורט** מבוססת על המילה בלטינית Desperate, המשקפת פעילות מחוץ לעיר או הרחקת האדם מפעילותו הקבועה. אולם הגישה הסוציאלית מגדירה את הספורט כסוג של פעילות תחרותית, אך לא בהכרח מול מתחרה אחר כי אם תחרות אל עבר המטרה הסופית שנקבעת כחלק מפעילות הספורט. גישה אחרת קובעת כי הספורט הוא צורה שונה של עבודה המלווה במאמץ אישי או קבוצתי והגדרת יעד סופי אותו יש להשיג (גלילי, בן-פורת, ולידור, 2009: 16-17). עמדה נוספת גורסת כי ההגדרה של ספורט הינה נרחבת למדי שכן הספורט כולל פעילות יחידנית או קבוצתית, פעילות הליכה, ריצה, שמירה על כושר, וצורות שונות של פעילות אקטיבית. עם זאת הקונצנזוס החברתי סביב ההגדרה של ספורט היא כי הדבר מחייב את הפרט לעסוק באופן אקטיבי בפעילות גופנית (Gouguet, 2006: 73).

מכיוון שפעילות ספורט הינה נרחבת ומגוונת, התגבשו לאורך השנים תשעה טיפולוגיות שונות של פעילות גופנית ספורטיבית המבוססות על קטגוריות שונות: א. פעילות פנאי עצמאית שאיננה דורשת ציוד. פעילות זו מהווה בסיס לעיסוק בודד, ללא מטרה מדויקת, ללא תחרות וללא ציוד מיוחד - כמו ריצה; ב. פעילות פנאי עצמאית שדורשת ציוד מיוחד. פעילות זו דומה לסעיף הראשון אך עדיין ישנו צורך בציוד ספורט כמו כדור, ציוד לטיפול הרים, ציוד דיג, גולף, קיאקים, נעלי החלקה ועוד; ג. פעילות חברתית ופנאי המאופיינת ברוח של משחק. פעילות זו מחייב לפחות שני משתתפים כדוגמת משחק טניס או ריקודים; ד. פעילות מאורגנת ברמה גבוהה כאשר הפעילות משפיעה על מספר מצומצם של אנשים כדוגמת תחרות גידו בין מתחרים שונים, אומנויות לחימה, תחרות ירי וטיסה אקרובטית; ה. פעילות ספורט עתירת ציוד המחייבת ידע מקצועי של המשתתפים, למשל רכיבה על סוסים ושיט; ו. פעילות השתתפות המונית נגישה לציבור המחייבת מיומנויות מקצועיות כדוגמת אתלטיקה, שחיה, ורכיבה על אופניים; ז. ספורט מוטורי המחייב מקצועיות רבה ושימוש רב בציוד טכני נלווה. לרוב פעילות זו מזוהה במאפיינים סטריאוטיפים של גבריות, סיקור תקשורתי רב ומשאבים כלכליים רבים; ח. ספורט חצי מקצועי המחייב תקציבים והשתתפויות של מספר אנשים אך לא באופן קבוע ומקצועי – כמו כדורסל, טניס, כדורעף; ט. ספורט מקצועי המאופיין במקצועיות ומיומנות רבה של הספורטאים, סיקור תקשורתי נרחב, השקעת תקציבים רבה, שילוב של תחרויות ספורט למכביר ופיתוח הספורטאים מגיל צעיר. ענפי ספורט רבים עונים לדרישה זו כדוגמת כדורגל, כדורסל, שחיה וכדומה (Gouguet, 2006: 74).